

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه سلامت معنوی در دانشگاه علوم پزشکی مشهد

معاونت بهداشت و مرکز بهداشت استان

تاریخچه سلامت معنوی

سازمان جهانی بهداشت سال ۱۹۹۷:

- ❖ سلامت معنوی را یکی از ابعاد چهارگانه سلامت (جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی) پیشنهاد کرد.
- ❖ تقسیم بندی بیماری ها (ICD-10) سال ۲۰۰۵:
- ❖ بعد معنوی اضافه شده است.
- ❖ هر کشوری با توجه به وضعیت اجتماعی و فرهنگی خود، سلامت معنوی را تعریف و تفسیر کرده و بر مبنای آن برای ارتقای سلامت معنوی جامعه خود برنامه ریزی کند.

تعریف سلامت معنوی

دکتر محمدعلی محقق، استاد جراحی دانشگاه علوم پزشکی تهران - آشنایی با سلامت معنوی ویژه آموزش عالی سلامت

سلامت معنوی وضعیتی است که در آن، بینش، گرایش و کنش های فردی و اجتماعی انسان، در راستای قرب و رضای الهی قرار می گیرد و علاوه بر سعادت اخروی، برای وی امید، نشاط، آرامش و رضایت از زندگی را در پی دارد.

در واقع سلامت معنوی همه ابعاد وجودی انسان اعم از بینشی، گرایشی و کنشی و همه روابط انسان از جمله رابطه با خود، با خدا، با دیگران و با جهان را در بر می گیرد و همه این روابط را رنگ و بوی معنویت می بخشد.

اسناد بالادستی کشور

❖ سند اسلامی شدن دانشگاه ها: بخش نظام آموزشی: راهبرد ۶: طراحی، تبیین و تدوین نظام جامع اخلاق و فقه پزشکی و سلامت معنوی بر اساس آموزه های اسلامی

❖ سیاست های کلی سلامت:

○ سیاست ۱-۲. آگاه سازی مردم از حقوق و مسؤولیت های اجتماعی خود و استفاده از ظرفیت محیط های ارائه مراقبت های سلامت برای رشد معنویت و اخلاق اسلامی در جامعه.

○ سیاست ۳. ارتقاء سلامت روانی جامعه با ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی، تحکیم بنیان خانواده، رفع موانع تنش آفرین در زندگی فردی و اجتماعی، ترویج آموزش های اخلاقی و معنوی و ارتقاء شاخص های سلامت روانی.

اهداف برنامه

هدف کلی: ارتقای سلامت جامعه از طریق ادغام سلامت معنوی در نظام ارائه خدمات سلامت

اهداف جزئی:

۱. بهبود سبک زندگی و رفتار بهداشتی افراد با استفاده از آموزه های معنوی
۲. ارتقای شاخص های سلامت همه جانبه کودکان با تمرکز بر آموزش های معنوی پیش از ازدواج و بارداری ، حین بارداری و بهداشت نوزادان
۳. بهبود سلامت روان افراد از طریق تقویت معنویت در افراد، خانواده و جامعه
۴. ارتقای شاخص های سلامت اجتماعی و پیشگیری و کاهش آسیب های اجتماعی با استفاده از تقویت بعد معنوی افراد
۵. پیشگیری از بروز عوامل خطر بیماری ها از طریق ارتقای سلامت معنوی افراد

مأموریت ها

۱. برنامه ریزی به منظور **شناسایی متولیان و صاحب نظران** این حوزه (سازمان ها، تشکل های مردم نهاد، افراد حقوقی و حقیقی)
۲. برگزاری جلسات **گفتگو و تبادل نظر با آنان** در جهت **پذیرش مسئولیت و ایفای نقش** در مسیر افزایش سواد جامعه، تهیه و اجرای برنامه های مرتبط با سلامت معنوی خانواده و جامعه
۳. **معرفی ظرفیت های گسترده نظام سلامت** برای اجرای فعالیت ها و برنامه های سلامت معنوی با هماهنگی درون و برون بخشی
۴. **هماهنگی با مدیران شبکه ها و مراکز بهداشت** به منظور همراهی و مشارکت در اجرای برنامه های این حوزه
۵. هدایت و همکاری با مسئولان و متولیان سلامت معنوی در فراهم ساختن زیر ساخت ها و انجام **پژوهش های پایه و کاربردی**

ویژگی های معنوی هر مرکز ارائه خدمات

❖ محیط ارائه خدمات سلامت، محیطی معنوی، اخلاقی و آرامش بخش است.

❖ رفتار ارائه کنندگان خدمات سلامت، رفتاری معنوی، اخلاقی، آرامش بخش و محترمانه است.

❖ روابط ارائه کنندگان خدمات سلامت با هم و با مراجعان، توأم با احترام و رعایت کرامت انسانی است.

❖ تبلیغات معنوی با استفاده از ابزار رسانه، هنر، نمادها و الگوهای معنوی انجام می شود.

❖ آموزش باورهای معنوی و رفتارهای دینی و اخلاقی مرتبط با سلامت توسط همه کادر سلامت و در ضمن انجام وظایف عادی انجام می شود.

❖ از همه مهمتر خود مراقبتی معنوی برای ارائه کنندگان خدمات سلامت وجود دارد.

شروع؛ آموزش سلامت معنوی

❖ سلامت معنوی می بایست در برنامه آموزشی رشته های علوم پزشکی، وارد شود.

❖ همچنین در برنامه های آموزش مداوم رشته های بهداشتی و درمانی از طریق آموزش های ضمن خدمت به مراقبان سلامت، بهورزان، پزشکان و... منتقل شود.

ملزومات اجرای برنامه

❖ تهیه، تدوین، آموزش و اجرای بسته های خدمت

❖ آموزش ضمن خدمت به

- کادر سلامت (از جمله پزشکان خانواده، مراقبان سلامت، بهورزان و...)
- کادر مدارس شامل مراقب سلامت، مشاور روان شناس و مربی پرورشی
- داوطلبان سلامت به ویژه کادر بهداشت و درمان (از جمله بسیج جامعه پزشکی)

تشکیل کارگروه اقدام پژوهی بین رشته‌ای (از حوزه و دانشگاه)

اقدامات کارگروه :

1. نیازسنجی (تعیین اولویت های موضوعی)

2. تولید محتوا

3. تدوین بسته آموزشی

4. آزمایش اثربخشی بسته

5. تدوین دوره آموزشی

6. تربیت مربی

7. توسعه اجرا

دانشگاه علوم پزشکی مشهد
معاونت بهداشت

همکاران برنامه در دانشگاه

- ❖ خانم دکتر خزاعی، فوق تخصص عفونی اطفال و رئیس سابق اداره سلامت معنوی وزارت بهداشت
- ❖ دکتر علی تقی پور، رئیس دفتر سلامت معنوی و روانی، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت
- ❖ حجت الاسلام دکتر ترابی، رئیس مرکز پژوهش های دین و سلامت دانشگاه
- ❖ حجت الاسلام دکتر طباطبایی، مدیر گروه معارف اسلامی دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی
- ❖ دکتر احمد قادری، مسئول مرکز مراقبت معنوی در گروه اخلاق پزشکی دانشگاه
- ❖ حجت الاسلام احسان ایزدی پور، مسئول واحد مراقبت معنوی بیمارستان امام رضا (علیه السلام)
- ❖ خانم دکتر رزاقی، استادیار دانشکده پرستاری و مشاور امور بانوان ریاست دانشگاه
- ❖ خانم دکتر اخروی، مدیر گروه سلامت روانی، اجتماعی و پیشگیری از اعتیاد در مرکز بهداشت استان
- ❖ محمد مقضی، کارشناس بهداشت و دانشجوی دکترای تاریخ اسلام (پژوهشگر بین رشته ای)
- ❖ حامد نیتی، مسئول برنامه سلامت معنوی معاونت بهداشت دانشگاه

گزارش اقدامات ۸ ماهه برنامه سلامت معنوی

۱- جلسات با صاحب‌نظران (تهران)

❖ آقای دکتر فرشیدی، معاون بهداشت وزارت ۲ جلسه در قم و مشهد

❖ آقای دکتر محقق، معاون علمی فرهنگستان علوم پزشکی

۱۴۰۲/۱۰/۵

❖ آقای دکتر ابوالقاسمی، رئیس دانشگاه بقیه الله ۱۴۰۲/۱۰/۵

❖ آقای دکتر فریدون عزیزی، رئیس پژوهشکده غدد شهید بهشتی

۱۴۰۲/۱۰/۵

۱۴۰۲/۱۰/۵

۱- جلسات با صاحب‌نظران (دانشگاه)

- ❖ حجت الاسلام مهدوی نسب، مسئول نهاد رهبری ۲ جلسه
- ❖ حجت الاسلام ایزدی پور، مسئول واحد مراقبت معنوی دانشگاه ۳ جلسه
- ❖ دکتر مهدی یوسفی، مدیر گروه طب سنتی ۱۴۰۲/۸/۲۳
- ❖ دکتر احمد قادری، مسئول سلامت معنوی گروه اخلاق پزشکی ۱۴۰۲/۹/۱۹
- ❖ خانم دکتر خزاعی و خانم دکتر رزاقی ۱۴۰۲/۱۲/۱۴
- ❖ خانم دکتر غیبی و خانم دکتر رزاقی ۱۴۰۳/۱/۱۴
- ❖ آقای دکتر فتاحی ۱۴۰۳/۳/۲۲

۱۴۰۲/۹/۲۰

۱- جلسات با صاحب‌نظران (خارج دانشگاه)

- ❖ استاد جلیل معماريانی، مدیر موسسه کتاب‌پردازان ۱۴۰۲/۱۱/۱
- ❖ دکتر احمدی فراز، مدیر گروه معنویت کاربردی پژوهشکده مطالعات معنوی ۱۴۰۲/۱۱/۱۵
- ❖ آقای دکتر مصری، رئیس دانشگاه علوم پزشکی قم ۱۴۰۳/۳/۲۵
- ❖ خانم دکتر صف آرا، عضو گروه سلامت معنوی فرهنگستان ۴ جلسه

۲- تشکیل کارگروه مشترک

❖ گروه معارف، گروه اخلاق پزشکی و نهاد رهبری
۳ جلسه

❖ حوزه علمیه خراسان ۵ جلسه

❖ دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی
۲ جلسه

❖ دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی ۱۴۰۳/۳/۱۲

۳- ارتباط گیری با دانشگاه های پیشرو

❖ علوم پزشکی ایران

❖ بقیه الله

❖ قم

❖ یزد

❖ فرهنگستان علوم پزشکی

❖ ۴- شرکت در هشتمین همایش کشوری سلامت معنوی در قم، اسفند ۱۴۰۲

۵- ارائه ها

❖ در جلسه با مدیر عالی حوزه علمیه خراسان و معاونان ایشان

۱۴۰۲/۱۱/۱۸

❖ ویژه مدیران و کارشناسان مرکز بهداشت استان و مراکز بهداشت

مشهد ۱۴۰۳/۲/۱۸

❖ سلامت معنوی کودک توسط خانم دکتر صف آرا ویژه کارشناسان

بهداشت ۱۴۰۳/۳/۲۹

۶- ایجاد کمیته پژوهشی HSR سلامت معنوی

❖ راه اندازی کمیته و تشکیل ۳ جلسه

❖ تعیین و اعلام اولویت های پژوهشی به دانشکده ها و مراکز پژوهشی

معاونت بهداشت

شماره: ۴۸۲۶/ب/ص/۱۰۱
تاریخ: ۱۳۵۱ - ۱۴۰۳/۰۴/۳۱
پیوست: ندارد
شناسه: ۱۰۹۱۳۹۴۱

باسمه تعالی

کام اول سلامت: یاد بگیریم از فودمان مراقبت کنیم.

ریاست محترم دانشگاه فردوسی (دانشکده الهیات و دانشکده علوم تربیتی)

ریاست محترم دانشکده پزشکی (گروه معارف و گروه اطفال)

ریاست محترم دانشکده پرستاری (گروه پرستاری کودکان)

موضوع: اطلاعیه و تمهیدات آموزشی

با سلام و احترام

پیرو برگزاری جلسه کمیته پژوهش در نظام سلامت (HSR) سلامت معنوی مورخه ۱۴۰۳/۴/۲۷ ضمن قدردانی

از حضور اساتید محترم هیات علمی در این جلسه، صورتجلسه کمیته به شرح ذیل ارسال می شود.

دکتر حمیدرضا قربان زاده
معاون بهداشتی دانشگاه فردوسی
استان خراسان رضوی

صورتجلسه
کمیته HSR سلامت معنوی

شماره جلسه : 3
زمان : 27/04/1403
مکان : دانشکده پزشکی
ساعت : 7-8 صبح

موضوع جلسه : بسته های آموزشی سلامت معنوی کودک

ردیف	مصوبات	مسئول اجرا
1	گروه طرح پژوهشی تهیه بسته های آموزشی سلامت معنوی کودک شامل آقایان دکتر ترابی، دکتر اصغری نکاح و خانم ها دکتر رزاقی و دکتر خزاعی تعیین شدند.	آقای دکتر ترابی
2	گروه طرح پژوهشی سنجش و پایش سلامت معنوی دانشجویان شامل آقایان دکتر طباطبایی، حجت الاسلام اسدی با همکاری مرکز تحقیقات دین و سلامت تعیین شدند.	آقای دکتر طباطبایی
3	ارائه پروپوزال: اقدام پژوهی (ACTION RESEARCH) سلامت معنوی نوجوانان	خانم دکتر رزاقی
4	پیگیری طرح پژوهشی آموزش سلامت معنوی در آموزش های پیش از ازدواج و ازدواج دانشجویی	آقای نیتی

حاضران در جلسه : آقایان: دکتر اصغری نکاح، دکتر طباطبایی، حجت الاسلام اسدی و نیتی و خانم دکتر رزاقی

رونوشت:

- مسئول محترم دفتر نهاد نمایندگی رهبری در دانشگاه جهت استحضار
- معاونت محترم پژوهش و فناوری دانشگاه جهت استحضار
- معاون محترم فنی مرکز بهداشت استان جهت آگاهی
- مدیر محترم توسعه شبکه و ارتقاء سلامت جهت اطلاع
- مسئول محترم خراسان معاونت جهت اطلاع
- کارشناس مسئول برنامه سلامت معنوی جهت پیگیری

❖ ۷- راه اندازی کتابخانه تخصصی سلامت معنوی

❖ ۱- تهیه پیشنویس تفاهم نامه با حوزه علمیه خراسان (آماده انعقاد تفاهم نامه)

تشکیل کارگروه سلامت معنوی دانشگاه به ریاست رئیس دانشگاه

با عضویت افراد ذیل با ابلاغ ریاست دانشگاه

❖ معاون آموزشی

❖ معاون پژوهشی

❖ معاون بهداشت

❖ مسئول نهاد نمایندگی رهبری

❖ مدیر گروه معارف اسلامی

دبیر کارگروه و مکان دبیرخانه، معاونت بهداشت تعیین شدند.